

AXEL HONNETH • *Sosyalizm Fikri*

AXEL HONNETH 1949 doğumlu. Felsefe, sosyoloji ve Alman dil-kültür-edebiyat tarihi öğrenimi gördü. Berlin, Frankfurt ve Columbia üniversitelerinde çalıştı. 2001'den itibaren, "Frankfurt Okulu" olarak bilinen Goethe Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Enstitüsü'nün yöneticisidir. Marksist düşünce geleneği ve Habermas'la temas içinde, Hegel ve Mead'e dayanarak "tanınma" kavramı etrafında bir sosyal felsefe ve ahlâk politikası tartışmasını geliştirmeye devam etmektedir. Temel eserlerinden *Tanınma Uğruna Mücadele* Türkçeye çevrilmiştir (çev. Özgür Aktok, İthaki Yayınları, İstanbul 2016).

Die Idee des Sozialismus

© 2015 Suhrkamp Verlag Berlin

İletişim Yayınları 2393 • Politika Dizisi 152

ISBN-13: 978-975-05-2107-2

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

DIZI KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Kerem Ünüvar

DİZİN Emre Bayın

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AXEL HONNETH

Sosyalizm Fikri

Bir Güncelleme Denemesi

Die Idee des Sozialismus

ÇEVİREN *Cem Şentürk*

*Başından beri her şeyi daha kolay hale getiren
oğullarım Johannes ve Robert'e.*

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
Giriş.....	13
I Kökündeki Fikir: Devrimin Toplumsal Özgürlük İçinde Aşılması.....	19
II Eskimiş Düşünce Kalıbı: Sanayileşmenin Ruhuna ve Kültürüne Bağlılık.....	43
III Yenilenmenin Yolları (1): Tarihsel Deneyselcilik Olarak Sosyalizm.....	73
IV Yenilenmenin Yolları (2): Demokratik Bir Yaşam Biçimi Fikri.....	103
DİZİN.....	142

Dayan be kardeşim, dayan be bacım! ...
Devam ateşe! ... Hürlük uğruna bu, kıran kırana! ...
Hürlük dediğin pes etmez öyle bir iki bozgunla; hürlük dediğin pes
etmez zaten
Halkın ilgisizliği, nankörlüğü ve döneklik edenler hep bir yana...
Pes etmez öyle tekmeye, yumruğa, topa, tüfeğe, ceza kanunlarına...
Bel bağladığımız, inandığımız şey o... Var olagelmiş... O oldum
olası... O dört iklim dört köşe...
Ne gel gel etmiş, ne gelirim demiş, oturmuş ışığa karşı öyle huzur
içinde, dosta düşmana karşı
Sabır taşı öyle beklemiş, beklemiş eşref saati.

– WALT WHITMAN, “Pes Etmiş Bir Avrupalı İhtilalciye” [1856],
Can Yücel çevirisi

Önsöz

Sosyalizm, çok değil, bir yüzyıldan daha kısa bir süre önce modern toplum içerisinde öylesine güçlü bir hareketi ki, dönemin büyük sosyal teorisyenlerinin neredeyse hiçbiri, onu ayrıntılarıyla, bazen eleştirel, bazen güçlü bir sempati duyarak ama her zaman önemseyerek analiz etmekten kaçınmamıştır. Henüz 19. yüzyılda bunun ilk adımını atan John Stuart Mill'i, Emile Durkheim, Max Weber ve Joseph Schumpeter izlemiştir. Sadece en önemlilerini sıraladığımız bu düşünürler, aralarındaki kişisel tutum ve teorik anlayış farklarına karşın, sosyalizmi kapitalizme uzun süre eşlik edecek bir entelektüel meydan okuma olarak görmekte hemfikirdirler. Günümüzde bu kökten değişmiştir. Sosyalizm, sosyal teorik bağlamlar içerisinde sözkonusu edildiğinde bile, miadını doldurduğu üzerinde anlaşmaya varılmış gibidir. Ne kitleler üzerinde yarattığı coşkuyu bir daha tekrar alevlendirebileceğine ihtimal verilmekte, ne de günümüz kapitalizmine karşı yol gösterici bir alternatif olarak görülmektedir. 19. yüzyılın iki büyük hasmı adeta bir gecede rollerini değiştirdiler –Max Weber görse hayretle gözleri-

ni ovuştururdu—: Din, ahlâk gücü olarak geleceğe ait görülürken, sosyalizm bunun aksine geçmişe dair bir fikri varlık olarak algılanmaya başladı. Bu değişimin çok hızlı oluşu, bu nedenle gerçeği tam olarak yansıtamayacağı inancı, beni bu kitabı yazmaya yönlendiren iki nedenden biri oldu. İzleyen sayfalarda, temel fikrini, kökleri erken sanayi çağına dayanan düşünsel kalıptan yeterince kararlı biçimde sıyrarak yeni toplumsal teorik çerçevelere taşıyabilmesi halinde sosyalizmde hâlâ canlı bir kıvılcımın saklı olduğunu kanıtlamaya çalışacağım.

İzleyen sayfalarda okuyacağınız düşüncelerimi kaleme almaya beni yönlendiren ikinci neden ise, son kapsamlı çalışmam *Özgürlüğün Hukuku*'nun aldığı tepkilerle yakından ilişkilidir.¹ Bu konuda gerçekleştirilen pek çok tartışmada, modernliğin normatif ufkundan hareket eden yöntemsel çıkış noktamın, verili toplumsal düzenin dönüşümüne dair eleştirel bir perspektife artık dahil olmama niyetimi açıkça belli ettiği yorumunu nadir olmayan bir biçimde işitmek zorunda kaldım.² Bunun, bilinçli tercih ettiğim bir yöntemsel sınırlandırmanın yanlış anlaşılmasına dayandığını göstermek üzere, gerekli ve mümkün olan noktalarda bu itirazla yazılı olarak yüzleştirdim.³ Yine de *Özgürlüğün Hukuku*'nda ortaya konan perspektifin, ileriye doğru kurumsal olarak tümüyle farklı biçimde oluşturulmuş bir toplum düzenine açılabilmesi için, sadece hafifçe başka bir yöne bükülmesi gerektiğini hissediyordum. Bu durum esas niyetimin aksine, küçük bir çalışmanın ardından, daha önce içsel bir perspektifle bulguladığım gelişim çizgilerinin hangi vizyona doğru uzanması gerektiğini ortaya koyan daha büyük bir çalışmayı hazırlamama vesile oldu.

1 Axel Honneth, *Das Recht der Freiheit. Grundriß einer demokratischen Sittlichkeit*, Berlin, 2011.

2 Bu yayındaki makaleler ile karşı. "Special Issue on Axel Honneth's Freedom's Right", *Critical Horizons*, 16/2 (2015).

3 Axel Honneth, "Rejoinder", *a.g.e.*, s. 204-226.